

В.М. ТИМОФЕЄВ, д-р. екон. наук, проф., НТУ «ХПІ»
Н.О. БОНДАРЕНКО, канд. екон. наук, проф. МКА, ХІФ
УДУФМТ, Харків

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ В АУДИТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

В роботі розглянуті аналітичні процедури, їх призначення в аудиті, а також визначена мета, цілі та методика застосування аналітичних процедур.

In work analytical procedures, their purposes in audit, and also the purpose is determined, the purposes and a technique of application of analytical procedures are considered.

Ключові слова: аудит, етапи аудиту, аналітичні процедури, міжнародні стандарти, фінансова звітність.

Вступ. В сучасних умовах розвитку економіки України зростає значення аналітичних процедур як різновиду незалежних аудиторських доказів стосовно того, чи складені фінансові звіти суб'єкта господарювання в усіх суттєвих аспектах згідно з визначеною концептуальною основою фінансової звітності, що й обумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка задачі. Метою статті є визначення сутності та призначення аналітичних процедур в аудиті. Питанням використання аналітичних процедур в аудиті приділяли увагу такі автори, як А.В. Бодюк, В.С. Рудницький, Н.І.Дорош, Я.А. Гончарук та ін. Так, Я.А. Гончарук та В.С. Рудницький виказують думку про застосування аналітичних процедур не тільки на початковій та завершальній стадіях аудиту, а й під час збору аудиторських доказів. З ними погоджується й А.В. Бодюк у монографії «Методологічні та нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності». Н.І. Дорош ретельно описує порядок використання аналітичних процедур на стадії планування та визначає сутність аналітичних процедур як перевірки по суті у монографії «Аудит: методологія і організація». Разом з цим, питання сутності та призначення аналітичних процедур в аудиті у сьогоденні потребують подальшого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудит в Україні здійснюється на базі Закону України «Про аудиторську діяльність» та міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики

Згідно з міжнародними стандартами аудиту метою аудиту фінансової звітності є забезпечення можливості висловлення думки аудитором про відповідність підготовленої фінансової звітності визначеним вимогам до неї.

Для висловлення такої думки аудитор повинен зібрати аудиторські докази, різновидом яких є аналітичні процедури. Аналітичні процедури як різновид аудиторських доказів можуть бути використані в аудиті при умові їх

об'єктивності та такого рівня довіри, з яким можна покласти на результати, отримані за допомогою цих аналітичних процедур.

МСА 520 «Аналітичні процедури» визначає аналітичні процедури як аудиторські процедури, які передбачають аналіз важливих фінансових показників та тенденцій з подальшим дослідженням відхилень та взаємозв'язків, що суперечать іншій відповідній інформації або відхиляються від показників, які очікуються.

Характер та цілі аналітичних процедур визначені у МСА 520.

Аналітичні процедури передбачають порівняння фінансової інформації суб'єкта господарювання з інформацією за минулі періоди, що піддається порівнянню; плановими розрахунками суб'єкта господарювання (наприклад, бюджетами) або прогнозами аудитора (наприклад, оцінкою запасів); тотожною інформацією по галузі.

Аналітичні процедури передбачають також дослідження взаємозв'язків між:

- елементами фінансової інформації (наприклад, сумою стр. 230, 240, графи 3 Форми №1 та стр. 410, графи 3 Форми № 3 тощо);
- фінансовою інформацією та відповідною інформацією нефінансового характеру (наприклад, виручкою від реалізації продукції та кількістю одиниць проданої продукції тощо).

Аналітичні процедури можуть використовуватися й при аналізі консолідованої звітності суб'єкта господарювання та звітності його окремих структурних підрозділів.

Аудитор самостійно обирає процедуру перевірки, методи та рівні їх використання. При виконанні аналітичних процедур аудитор може використовувати різні методи їх проведення: «читання» балансу, варіативний аналіз, порівняння, регресивний аналіз, аналіз коефіцієнтів тощо.

МСА 520 рекомендує застосовувати аналітичні процедури:

- 1) при плануванні аудиту;
- 2) як процедури по суті, коли їх використання може бути більш ефективним або продуктивним, ніж інші аудиторські процедури;
- 3) на заключній стадії аудиту.

При плануванні аудиту метою аналітичних процедур є вивчення діяльності суб'єкта господарювання й сфер потенційного ризику; оцінка аудиторського ризику та рівня суттєвості; визначення характеру, часу і розміру інших аудиторських процедур тощо. Інформаційною базою при цьому є засновницькі документи, рішення зборів акціонерів, аудиторський звіт та висновок за минулий рік тощо.

Метою проведення аналітичних процедур як аудиторських процедур по суті є перевірка фактичної наявності у звітності суттєвих перекручень. Для проведення аналітичних процедур на цьому етапі використовуються облікові, планові та позаоблікові дані. В процесі проведення аналітичних процедур по суті аудитор може зробити висновок про реальність і перспективи фінансового стану суб'єкта господарювання і оцінити вірогідність його безперервної діяльності.

На заключній стадії аудиту аналітичні процедури використовують для оцінки та аналізу результатів перевірки, написання звіту й підготовки пропозицій для керівництва суб'єкта господарювання, складання аудиторського висновку, а також оформлення акта виконаних робіт. У випадку, коли аудитор на заключній стадії аудиту зробить висновок про недостатність аудиторських доказів для висловлення думки про відповідність складених фінансових звітів суб'єкта господарювання в усіх суттєвих аспектах визначеній концептуальній основі фінансової звітності, він може провести додаткові аудиторські процедури з метою одержання необхідної уточнюючої інформації.

Висновки. Аналітичні процедури в аудиті дозволяють аудитору з'ясувати особливості діяльності суб'єкта господарювання – замовника аудиту, сфери потенційного ризику, аудиторський ризик та рівень суттєвості, виявити наявність перекручень у фінансовій звітності, проаналізувати фінансовий стан замовника та оцінити вірогідність його безперервної діяльності, визначити необхідність проведення додаткових аудиторських процедур та розробити рекомендації щодо покращення фінансового стану замовника, що є важливим в сучасних умовах розвитку економіки України.

Список літератури: 1 Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітні 1993 р. (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №23. 2 Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року: Пер. з англ. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2006. – 1152 с. 3 Аналітичний аудит: Конспект лекцій. Для спеціальності 6 050100 «Облік і аудит» Напрямок «Економіка та підприємництво». Укладач: проф., канд. екон. наук *Бондаренко Н.О.* – Х.: ХІУ, 2007. – 70с. 4 *Бодюк А.В.* Методологічні та нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності: Монографія. – к.: Кондор, 2005. – 356. 5 *Гончарук Я.А., Рудницький В.С.* Аудит: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2002. – 296 с. 6 *Дорош Н.І.* Аудит: методологія і організація. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. – 402 с. 7 *Кузькін Є.Ю.* Організація і методика аудиту: навч. посіб./ *Є.Ю. Кузькін, М.М. Коваленко, Н.О. Бондаренко, В.Д. Понікаров;* Харківський інститут фінансів УДУФМТ. – Х.: ХІФ УДУФМТ, 2009. – 232 с.

Надійшла до редакції 07.10.10